

A helyzet rövid leírása:

Egy édesanya fordult hozzánk, akinek a kislánya 1. osztályba jár és év eleje óta a védőnő 3 alkalommal vizsgálta meg a gyerekeket az osztályteremben egymás előtt, hogy valaki tetves-e. Akiról kiderült, hogy tetvességgel érintett, azt az osztálytársai kerülnek, a szülők otthon is sok esetben erre kérik még tetűvel nem fertőzött gyerekeiket, az érintett pedig megszégyenül és megbélyegzetté válik. A kislánya aggódik, nehogy ő is tetves legyen és őt is kicsúfolják, kerüljék osztálytársai.

Az édesanya kérdése, hogy lehet-e az iskolában a gyerekeket egymás előtt fejtetű vizsgálatnak alávetni és annak eredményét nyilvánosan közölni?

Hangsúlyoztuk, hogy Alapítványunk gyermekjogi megközelítést alkalmaz, mely szerint függetlenül attól, ki keres fel minket, mi az ügyben érintett gyerekek érdekeit képviseljük. Ennek megfelelően, a gyerekek jogait, szükségleteit az általa leírt helyzetben az alábbiak szerint tudtuk értékelni:

Releváns jogszabályi háttér:

Az állam közegészségügyi és járványügyi feladatai ellátása körében a köznevelési intézményekben több alkalommal végez tetvesség felderítésére irányuló vizsgálatokat. Az egészségügyi kártevők elleni védekezés részletszabályait az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.), a fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet (a továbbiakban: Járványügyi rendelet), továbbá az egészségügyi kártevőirtó tevékenységről és az egészségügyi kártevőirtó tevékenység engedélyezésének részletes szabályairól szóló 2/2010. (I. 26.) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM rendelet) rögzíti. A védekezés szakmai irányelveit, az alkalmazható irtószereket és eljárásokat a Nemzeti Népegészségügyi Központ által időszakosan kiadott vonatkozó szakmai irányelv tartalmazza.¹

Az alsófokú oktatási intézményekben (óvodákban, általános iskolákban), de amennyiben indokolt, a középfokú oktatási intézményekben (középsiskolákban, szakmunkásképzőkben) is

¹ **Országos Epidemiológiai Központ 3. módszertani levele** a tetvesség elleni védekezésről, letölthető itt: <https://docplayer.hu/17305537-Orszagos-epidemiologiai-kozpont-3-modszertani-level-a-tetvesseg-elleni-vedekezesrol.html>

felvételnél, illetőleg a tanév elején kell az esetleges tetvesség felderítésére irányuló vizsgálatokat az intézmény orvosának és/vagy az általa e feladattal megbízott védőnőnek elvégezni, majd negyedévenként legalább egyszer megismételni. Tetvesség észlelésekor a szűrővizsgálatot az érintett egységben (pl. osztályban) kéthetenként meg kell ismételni mindaddig, amíg három egymást követő vizsgálat eredménye alapján a tetűmentesség és annak állandósulása megnyugtató módon meg nem állapítható.² Abban az esetben pedig, ha az egészségügyi dolgozó vagy a pedagógus észlel fertőzést, ugyancsak a jogszabály alapján eljárva haladéktalanul gondoskodnia kell a tetvesség megszüntetéséről. Amennyiben ez nem áll módjában, köteles az ÁNTSZ városi intézetének jelentést tenni, aki ezt követően elvégzetteti a tetvetlenítést. **Az Eütv. 73. § (2)**³ bekezdése értelmében a közösségben tartózkodó tetves gyermek kezelése elsősorban a szülő kötelessége. Hivatalból az egészségügyi szolgáltató, vagy egészségügyi államigazgatási szerv akkor jár el, ha a szülő ezen kötelezettségének nem tesz eleget. Ennek megfelelően a **tetvesség elleni védekezés** elsősorban – de nem kizárólagosan – **szülői feladat**.

1. Védendő alkotmányos, emberi jogok:

A tetvesség felderítésére irányuló vizsgálat azonban **nem sértheti a gyermekek emberi méltóságához való jogát**⁴, továbbá a **személyes** (egészségügyi) **adataik védelméhez való jogot**⁵ és nem eredményezhet **embertelen, megalázó bánásmódot**. Járulékosan felmerülhet továbbá az **egyenlő bánásmód követelményének megsértése**⁶, ugyanis a tetűvel fertőzött gyermekeket a nem tetves gyermekek kerülik, akik ezáltal megszégyenülnek és megbélyegzetté válnak.

2. Konkrét eset kapcsán sérülő gyermeki jogok:

² **Járványügyi rendelet 4. számú melléklete:** Az egészségügyi kártevők elleni védekezés részletes előírásai.

³ Az emberi test felszínén, felhámjában, és a szőrzetben élősködő ízeltlábúak irtása, a ruhanemű fertőtlenítése az **érintett személy, illetve törvényes képviselője feladata**. Ha ezen személyek irtási, fertőtlenítési kötelezettségüknek nem tesznek eleget, akkor hivatalból az egészségügyi szolgáltató vagy egészségügyi államigazgatási szerv képviselője jár el. Az egészségügyi szolgáltató vagy egészségügyi államigazgatási szerv képviselője által végzendő, az emberi test felszínén, felhámjában, és a szőrzetben élősködő ízeltlábúak irtásának, illetve a ruhanemű fertőtlenítésének **tűrésére az érintett személy köteles**.

⁴ **Alaptörvény II. cikk** Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

Eütv. 10. § (1) Az egészségügyi ellátás során a beteg emberi méltóságát tiszteletben kell tartani.

⁵ **Alaptörvény VI. cikk** (3) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.

(4) A személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.

⁶ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló **2003. évi CXXV. 8. § h) pontja:** Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt egészségi állapota miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Álláspontunk szerint az a tény, hogy az **iskolában a tetű felderítésére irányuló vizsgálatok az osztályteremben, valamennyi gyermek szeme láttára zajlanak**, melynek során valamennyi gyermek és felnőtt számára nyilvánvaló, hogy kik azok a gyermekek, akik fejtetű által fertőztek, felveti a gyermekek **emberi méltósághoz való jogának, valamint egészségügyi adatainak védelméhez fűződő jogának sérelmét**. Ez az eljárás további alkotmányos jogok sérelmét idézi elő, ugyanis a tetűvel fertőzött gyermekeket mind a tetűvel nem fertőzött gyermekek, mind azok szülei kerülik, **diszkriminálják**. Ez a felveti **az egyenlő bánásmód követelményének megsértését**, ugyanis felmerül annak a veszélye, hogy a tetűvel érintett gyermekekkel szemben **közvetlen hátrányos megkülönböztetés** érvényesül egészségügyi állapotuk miatt.⁷

Az Eütv. 10. § -a az **emberi méltósághoz való jogot** önálló **betegjog**ként nevesíti. A beteg emberi méltósághoz való jogát, mint alapvető emberi jogot az egészségügyi ellátás során tiszteletben kell tartani.

A **személyes adatok védelméhez való jog** érvényesülését az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény hivatott biztosítani. A 3. § az **egészségi állapotra vonatkozó adatokat különleges adatoknak** minősíti, azonban az egészségügyi adatokra vonatkozó további szabályokat nem tartalmaz, a jogalkotó az egészségügyre vonatkozó adatvédelmi szabályokat külön törvényben, az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényben (a továbbiakban: Eatv.) rögzíti.⁸

Tekintettel arra, hogy a tetvességgel kapcsolatos információ **egészségügyi adatnak**⁹ minősül, védendő adat. Továbbá a gyermekek egészségügyi adatát is tartalmazó **egészségügyi dokumentáció** szenzitív személyes adatokat is tartalmaz, ezért különösen fontos, hogy csak az adatkezelése jogosultak férjenek hozzá. Az **Eatv. 2. § a)** pontja értelmében az iskolára kiterjed a törvény személyi hatálya.¹⁰ Az **Eatv. 4. § (1)** bekezdése

⁷ A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény **(a továbbiakban: ENSZ Gyermekjogi Egyezmény) 2. cikke** (diszkrimináció tilalma):

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, véleménynyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.

⁸ Polgári Jog 2017/9. - Csítei Béla: „Személyiségi jogok az egészségügyben” c. tanulmány

⁹ Az **Eatv. A 3. § a)** pontja alapján „egészségügyi adatnak minősül – egyebek mellett - a **testi** és lelki **állapotra**, a kóros szenvedélyre, a megbetegedésre és az elhalálozás körülményeire vonatkozó adat, ill. az ezekkel kapcsolatba hozható és ezeket befolyásoló minden egyéb adat.”

¹⁰ E törvény hatálya kiterjed a) minden egészségügyi ellátást nyújtó, valamint annak szakmai felügyeletét, ellenőrzését végző szervezetre és természetes személyre (a továbbiakban: egészségügyi ellátóhálózat), valamint

kimondja, hogy az egészségügyi adatokat milyen célból lehet kezelni, jelen esetben a tetvesség felderítésére irányuló vizsgálat közegészségügyi és járványügyi érdekből szükséges.¹¹ Az **Eatv. 5. §** kijelöli az adatkezelésre jogosultak körét¹². Az **Eatv. 6. §** kimondja, hogy **az egészségügyi és személyazonosító adatok kezelése és feldolgozása során biztosítani kell az adatok biztonságát** véletlen vagy szándékos megsemmisítéssel, megsemmisüléssel, megváltoztatással, károsodással, **nyilvánosságra kerüléssel szemben**, továbbá, hogy **azokhoz illetéktelen személy ne férjen hozzá**. Jelen esetben felmerül a gyermekek tetvességgel kapcsolatos egészségügyi adatainak jogszerűtlen kezelése, hiszen a tetvesség felderítésére irányuló vizsgálat során valamennyi jelenlévő tudomást szerzett azokról a gyermekekről, akik a tetvességben érintettek.

Összegezve megállapítható az alábbi gyermeki (emberi) jogok potenciális sérelme:

- az emberi méltósághoz való jog sérelme
- személyes (egészségügyi) adatok védelméhez való jog sérelme
- az embertelen, megalázó bánásmód tilalmának megsértése
- egyenlő bánásmód követelményének megsértése
- a gyermekek legfőbb érdekét szem előtt tartó eljáráshoz való jog sérelme¹³

3. Javaslat:

Javasoljuk a szülőknek, hogy **hívják fel az iskola, valamint a védőnő figyelmét ezekre az aggályokra és kérjék e jogsértő gyakorlat mielőbbi megváltoztatását**. Ennek

minden olyan jogi személyre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetre és természetes személyre, amely vagy aki egészségügyi és személyazonosító adatot kezel (a továbbiakban: egyéb adatkezelő szerv).

¹¹ **Eatv. 4. § (1) d)** Az egészségügyi és személyazonosító adat kezelésének célja:

d) a népegészségügyi [16. §], közegészségügyi és járványügyi érdekből szükségessé váló intézkedések megtétele

¹² **Eatv. 5. § (1)** Az egészségügyi ellátó hálózaton belül az egészségügyi és személyazonosító adat kezelésére - amennyiben e törvény másként nem rendelkezik - jogosult

a) a betegellátó,

b) az intézményvezető, valamint

c) az adatvédelmi tisztviselő,

(3) A közegészségügyi-járványügyi veszélynek kitett személy, az ilyen személlyel kapcsolatban álló vagy kapcsolatba került és ezért közegészségügyi-járványügyi szempontból veszélyeztetett személy, valamint az ilyen személyekkel kapcsolatos egészségügyi és személyazonosító adatot kezelő az egészségügyi és személyazonosító adatot, illetve telefonos vagy más elektronikus elérhetőséget

¹³ **ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 18. cikk**

1. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy biztosítsák annak az elvnek az elismertetését, amely szerint a szülőknek közös a felelősségük a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért. A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. Ezeket cselekedeteikben mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.

Gyvt. 2. § (1) A gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhatóság, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálatként eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal (a továbbiakban: pártfogó felügyelői szolgálat), más szervezetek és személyek e törvény alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

egyik módja lehet a tetvesség megállapítására irányuló vizsgálat egy külön erre a célra kijelölt helyiségben történő lefolytatása, ahol egyidőben csak 1 gyermek vizsgálata zajlik.

Amennyiben az iskolával való konzultáció eredménytelennek bizonyult - a teljesség igénye nélkül - az alábbi hatóságokhoz lehet fordulni a gyermekek jogainak érvényesítése érdekében: **Oktatási Hivatal**¹⁴, **Alapvető Jogok Országgyűlési Biztosa**¹⁵, **Egyenlő Bánásmód Hatóság**¹⁶, **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatala**¹⁷.

¹⁴ Az **Oktatási Hivatal**hoz a témában érkezett korábbi beadványok: 180/2012/OJBIT, OK-K-OJOGB-496/2010, 180/2012/OJBIT, letölthetők itt: <https://www.oktbiztos.hu/ugyek/jelentes2012/kozoktat.html>, <https://www.oktbiztos.hu/ugyek/jelentes2010/kozoktat.html> (letöltve 2019.12.09.)

¹⁵ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának korábbi jelentései a közoktatási intézményekben végzett tetvesség vizsgálatokkal kapcsolatban: Jelentés az OBH 3738/2004. számú ügyben

¹⁶ <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/kapcsolat>

¹⁷ <https://www.naih.hu/uegyfelszolgalat.--kapcsolat.html>